

www.ketab.ir

بررسی فقهی حقوقی مطالبات معوق بانکی

مؤلفین:

دکتر فرشید رجبی

پروفسور علی اکبر ایزدی فر

انتشارات آموزش و پژوهش بوعلی

آدرس: تهران، میدان ولیعصر، نرسیده به خیابان زرتشت، کوچه قیومی،
پلاک ۳۲ واحد ۳ تلفن: ۰۲۱-۸۶۰۳۷۴۲۸ bualipub@gmail.com

سرشناسه	رجیبی، فرشید _ ۱۳۷۲
عنوان	بررسی فقهی حقوقی مطالبات معوق بانکی
مشخصات نشر	تهران، انتشارات آموزشی و پژوهشی بوعلی ۱۴۰۰
مشخصات ظاهری	۱۶۳ صفحه
شابک	۹۷۸-۶۲۲-۲۸۳-۰۸۳-۰
شناسه افزوده	ایزدی فر، علی اکبر _ ۱۳۳۹
وضعیت فهرست نویسی	فیبا
یادداشت	فارسی
موضوع	وام های بانکی - ایران
موضوع	بانک و بانکداری (فقه) - ایران
موضوع	قوانین و مقررات - وام های بانکی
رده بندی کنگره	HG1۶۴۲
رده بندی دیویی	۳۳۲/۱۷۵۳۰۹۵۵
شماره کتابشناسی ملی	۸۴۱۷۹۵۹
ناشر	انتشارات آموزشی و پژوهشی بوعلی
مدیر مسئول	سیده نیلوفر تاجی
مدیر اجرایی	محمدهادی احمدی
صفحه آرای و طراحی جلد	انتشارات آموزشی و پژوهشی بوعلی
تیراژ	۱۰۰۰ جلد
نوبت چاپ	اول - ۱۴۰۰
قیمت	۴۸۰۰۰۰ ریال

بررسی فقهی حقوقی مطالبات معوق بانکی

مؤلفین: دکتر فرشید رجیبی - پروفسور علی اکبر ایزدی فر

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۲۸۳-۰۸۳-۰

ناشر: انتشارات آموزشی و پژوهشی بوعلی

چاپ اول: ۱۴۰۰

تیراژ: ۱۰۰۰ جلد

حق چاپ محفوظ است.

کلیه حقوق و حق چاپ متن و عنوان کتاب که به ثبت رسیده است: مطابق با قانون حقوق مؤلفان و مصنفان و مصوب ۱۳۴۸ محفوظ و متعلق به مؤلف می باشد. هرگونه برداشت، تکثیر، کمی برداری به هر شکل (چاپ، فتوکپی، انتشار الکترونیکی) بدون اجازه کتبی از مؤلف ممنوع بوده و متخلفین تحت پیگرد قانونی قرار خواهند گرفت.

صفحه	عنوان
۱۱	مقدمه
۱۳	فصل اول: نظام بانکداری و مطالبات معوق بانکی
۱۳	نظام بانکداری
۱۵	مطالبات
۱۷	معوق
۱۸	بانک
۲۰	نحوه اعطاء تسهیلات بانکی به مشتریان
۲۰	جعاله
۲۱	مضاربه
۲۳	قرض الحسنه
۲۴	مسارکت مدنی و حقوقی
۲۶	سلف (سلم)
۲۷	مزارعه و مساقات
۲۸	اجاره به شرط تملیک
۲۹	بیع اقساطی
۳۱	شیوه برخورد بانکها در برابر مطالبات معوق
۳۶	وجوب پرداخت اصل مطالبات توسط مشتری
۳۶	آیات و روایات
۴۰	اقوال فقها در مورد ادای دین
۴۵	فصل دوم: مشروعیت اخذ دیرکرد در مطالبات معوق بانکی
۴۶	تفاوت خسارت تأخیر تأدیه و جریمه دیرکرد
۴۷	شیوه برخورد بانک بر مبنای خسارت تأخیر تأدیه در مطالبات معوق
۴۸	خسارت تأخیر تأدیه در ازای عدم النفع بانک
۴۹	قاعده لا ضرر
۵۲	مقابله به مثل و بنای عقلاء
۵۳	خسارت تأخیر تأدیه در ازای کاهش ارزش پول ناشی از تورم
۵۷	میانی مشروعیت خسارت تأخیر تأدیه در ازای کاهش ارزش پول ناشی از تورم
۵۷	غصب (استیلائی ناروا)
۵۸	قاعده عدالت

۶۰	قاعده لاضرر
۶۱	عدم مانعیت ربا
۶۱	قاعده غنم
۶۲	مبنای قانونی
۶۴	مشروعیت خسارت تأخیر تأدیه از دیدگاه اهل سنت
۶۴	قیاس
۶۵	مصلح مرسله (مصلحت اجتماعی)
۶۶	نفی جهالت و قاعده ارزش زمان
۶۸	شیوه برخورد بانک بر مبنای اخذ جریمه دیرکرد
۶۸	اخذ جریمه دیرکرد بر مبنای وجه التزام
۶۹	عدم مشروعیت اخذ جریمه دیرکرد
۷۴	مشروعیت اخذ جریمه دیرکرد
۷۵	مبانی فقهی حقوقی مشروعیت جریمه دیرکرد بر مبنای وجه التزام
۷۵	قاعده شرط
۷۷	اصل صحت
۷۸	قاعده تسلیط
۸۰	مصادیق وجه التزام در فقه
۸۲	اخذ دیرکرد بر مبنای تعزیر مالی متخلف
۸۴	اخذ دیرکرد بر مبنای قاعده اتلاف
۸۹	ل سوم: شرایط اخذ دیرکرد در مطالبات معوق بانکی
۹۰	مصرف تسهیلات در غیر جهت خاص
۹۳	قاعده اتلاف
۹۵	قاعده حرمت اکل مال به باطل
۹۸	قاعده ضمان ید
۱۰۳	عدم کارشناسی در اخذ و مصرف تسهیلات
۱۱۰	عدم حسن نیت در اخذ و مصرف تسهیلات
۱۱۵	ل چهارم: بیمه خسارات مطالبات معوق بانکی در شرایط تورمی
۱۱۵	رابطه خسارت با معوق شدن مطالبات در شرایط تورمی
۱۱۹	عقد بیمه و رابطه آن با خسارت
۱۲۱	بیمه مطالبات (تسهیلات) بانکی
۱۲۳	مشروعیت بیمه مطالبات معوق بانکی ناشی از شرایط تورمی
۱۲۳	عمومات و اطلاعات ادله

مقدمه

مطالبات معوق بانکی از جمله مباحثی است که امروزه همواره مورد کانون توجه بیشتر اқشار جامعه است زیرا بانک ها در دنیای مدرن نقش اساسی و مهمی را در زندگی مردم و اقتصاد جامعه ایفاء می کنند. بانکها طی عقود شرعی مانند جعاله، مضاربه و فروش اقساطی و غیره تسهیلاتی را به مشتریان اعطاء می کنند. هرگاه مشتریان بانک تسهیلات را در تاریخ سررسید آن پرداخت نکنند و از تاریخ سررسید آنها بیش از ۶ ماه و کم تر از ۱۸ ماه گذشته باشد، موجب معوق شدن مطالبات می شوند. بالا بودن درصد مطالبات معوق در هر کشور آثار زیان بار فراوانی را بر اقتصاد و سیستم پولی و بانکی می گذارد. مشتریان بانک باید اصل مطالبات را در تاریخ سر رسید آن پرداخت کنند و هرگاه پرداخت در تاریخ مقرر به تعویق بیفتد بانک ها علاوه بر اصل مطالبات مبلغی زیاده را به عنوان خسارت تاخیر تادیه یا جریمه دیرکرد اخذ میکنند.

این شیوه برخورد بانک ها همواره مورد نزاع در بین علما و فقهای تمامی مذاهب اسلامی بوده است. برخی فقها گرفتن مقدار زیاده بر اصل مطالبات را تحت هر عنوانی که باشد ربا میدانند. این گروه از فقها معتقد این شیوه برخورد گرفتن زیادی برای تمدید مهلت است که مصداق بارز ربای جاهلی است. اما در جبهه مقابل عده ای دیگر از فقها این شیوه برخورد بانک را جایز می دانند. به نظر می رسد که این دیدگاه بر اساس مبانی مانند قاعده لاضرر، قاعده عدالت، عدم مانعیت

ربا و سایر قواعد فقهی و اصولی و حقوقی دیگر ارجح می باشد. اما این جواز و مشروعیت شیوه برخورد بانک به صورت عام و کلی نیست که بانک در هر حالی از مشتریانی که پرداخت مطالبات رابه تعویق انداخته اند خسارت تاخیر تادیه و یا جریمه دیرکرد اخذ کند. این شیوه برخورد با توجه به شرایط گوناگون متفاوت می شود. هرگاه مشتری سوء نیت و سوء قصد نداشته باشد و تسهیلات را در جهت خاص آن مصرف کرده باشد و کار مناسبی های لازم را انجام داده باشد اخذ دیرکرد از او جایز و مشروع نیست بلکه خلاف عدالت و انصاف است. اخذ دیرکرد و خسارت تاخیر تادیه مناسب حال هر دلی است که از ابتدا سونیت داشته و یا دچار تقصیر شده اند و همین قصور آنها موجب معوق شدن مطالبات شده است. بانک ها می توانند برای پایین آمدن خسارات و کمتر شدن درصد مطالبات معوق این مطالبات را بیمه کنند تا از خسارت های احتمالی زیان نبینند این عقد بیمه بر اساس مبانی مانند عمومات و اطلاعات ادله، بنای عقلا، تنقیح مناط، اصل آزادی قراردادی و مبانی قانونی مشروع و جایز است.